

A bretagne-i állat-tenyésztési modell esélyei

A rennes-i nemzetközi állattenyésztési szakkiállításához ([SPACE](#)) kapcsolódva a francia mezőgazdasági újságírók egyesülete szakmai vitát szervezett a breton állattenyésztés képviselőivel a szektor lehetséges jövőképeiről. A vitában részt vett:

- Olivier Allain, szarvasmarha-tartó gazda, Côtes d'Armor megye agrárkamarájának elnöke,
- Thierry Roquefeuil, a francia tejtermelők országos szakszervezetének (*Fédération nationale des producteurs de lait, FNPL*) elnöke,
- Paul Affray, a francia sertéstartók országos érdekképviseletének (*Fédération nationale porcine, FNP*) főtitkára,
- Jean-Michel Choquet, a regionális baromfitenyésztési bizottság (*Comité régional pour l'aviculture*) elnöke,
- Alexandre Gohin, az [INRA](#) vezető kutatója (az INRA képviselője a bretagne-i regionális CESE¹-ben).

A vita levezetője Eric Massin, a „Betteravier français” főszerkesztője, az AFJA elnöke volt. A kerekasztal arra a kérdésre kereste a választ, hogy elegendő-e az egyre szigorúbb szabályoknak, elvárásoknak megfelelni, vagy annál sokkal többre, egy mélyreható átalakulásra van szükség az ágazatban? Vannak-e még „tartalékok” a jelenlegi rendszerben, vagy sem? A kérdés abból a szempontból is jogos, hogy a régió az ország területének csak 7%-át jelenti, ám itt koncentrálódik az állatállomány egyharmada.

A konklúziók szerint a régióban a tejtermelés egyértelműen bővülni fog az elkövetkezendő években, ezzel szemben az intenzív állattartó telepek (sertés, baromfi) környezetvédelmi problémáira megoldást kell találni. A tejágazat stabilitása azonban csak akkor lehet hosszú távon is biztosított, ha lesz egy olyan uniós és koherens stratégia, mint amit bizonyos szempontból a tejkvóta-rendszer jelentett. Általánosítva pedig nem fog sok jóra vezetni, ha ez EU-ban 28 ország egoizmusa lesz a meghatározó, nem pedig az egységes szándék. Ami a gazdákat illeti, kutatási oldalról közelítve a kérdést arra van szükség, hogy „hagyjuk őket alkalmazkodni és innovatívnak lenni”.

Alexandre Gohin ([INRA](#)) szerint egyszerre két nagy kihívásnak kell megfelelnie minden élelmiszer-ágazati szereplőnek: a természeti erőforrások fenntartható használata mellett mindenkinek meg kell tudnia élnie a tevékenységéből, miközben egyre nagyobb társadalmi és politikai nyomás nehezedik az ágazatra a minél kíméletlenebb piaci verseny és a munkahelyek megtartását követelő politikai nyomás formájában. Korábban egyszerűbb volt a helyzet, mert mindent Brüsszelre lehetett fogni, ám az egymást követő KAP-reformokkal egyre több esetben Párizs dönt – sőt elképzelhető, hogy a jövőben régiós szintre is visszakerülnek egyes kompetenciák. Megjegyezte, nem a régió, Párizs vagy Brüsszel fogja megmondani, hol lesznek a jövő piaci lehetőségei, ezért szerinte a lehető legnagyobb mozgásteret kell adni a gazdálkodóknak, hogy föl tudják kutatni és ki tudják elégíteni a piac igényeit, elébe tudjanak menni a várható tendenciáknak. Megjegyezte, ugyan a francia birtokpolitika – pontosabban az ehhez kapcsolódó úgynevezett „*contrôle des structures*” – jelentősen megnehezíti a spekulatív célú földszerzést, ezzel együtt a földárak az elmúlt 15 évben folyamatosan nőttek és egyelőre a tendencia folyamatosnak tűnik, ami egyre nehezebbé teszi a gazdálkodók pályakezdési, bővítési szándékát.

¹ gazdasági, szociális és környezetvédelmi társadalmi érdekegyeztető tanács

Véleménye szerint az állattenyésztés válságát nem lehet teljes egészében a földolgozó iparra hárítani, különösen azért, mert ennek fele szövetkezeti háttérű, azaz a termelőkhez köthető, azaz a döntéseket közvetve vagy közvetlenül maguk a termelők hozzák meg.

A sertéságazatról szólva **Paul Affray** előrebocsátotta, míg Hollandiában és Németországban senki nem kérdőjelezi meg az ottani sertésstartási modellt, Bretagne-ban egyre inkább ez a helyzet, miközben el kell ismerni, ha annak idején a szülők nem alkották volna meg a breton sertésstartási modellt, a régió ma sokkal szegényebb lenne. Az ágazat jelenlegi szereplői azt szeretnék, ha olyan szabályrendszerben kellene dolgozniuk, ahol az uniós szabályokat minden ország egyformán alkalmazza, ám egyelőre egészen más a helyzet: Franciaországban nagyságrendekkel nehezebbek az adminisztrációs terhek, ami eleve szinte behozhatatlan versenyhátrányt jelent pl. a holland és német gazdákkal szemben. Számára fölfoghatatlan, hogy uniós szinten miért alkotnak olyan szabályokat – pl. állatjólét -, amiknek alig lehet megfelelni, miközben nincsenek egységes szociális és fiskális szabályok, ami nagyon komoly versenytorzító hatással jár. A közgazdasági helyzet sem könnyebb: az ágazati szereplők szerint olyan mennyiségű sertéshús érkezik harmadik országokból – pl. az USA-ból – ami tönkretetheti az ágazatot.

A holland példa szerinte követendő abból a szempontból, hogy ott nem ütközik meg senki azon, ha egy gazdálkodó csődbe megy, ellenkezőleg, úgy vélik, aki nem tud eredményesen gazdálkodni, annak nincs helye a rendszerben és át kell adnia a helyét másnak.

Míg a hatvanas-hetvenes években létezett egyfajta konszenzus a francia társadalom szereplői, a fogyasztók, termelők és a politika között, ma ez már nincs meg, a társadalmi elvárások, tendenciák pedig lassan ellehetetlenítik, hogy olyan formában kezelje az állatokat, ahogy azt annak idején a szülei, nagyszülei tették és azt megtanulta. Számára alapvető, hogy a lehető legjobb tudása szerint bánjon az állatokkal, hiszen a legkisebb rossz bánásmódra azonnal hozamcsökkenéssel válaszolnak, ami bevételkiesést jelent. Az viszont alapvető a gazdálkodás stabilitása szempontjából, hogy az állattartással foglalkozóknak legyen kellő nagyságú termőföldjük, az esetleges bővülést is csak ilyen háttérrel lehet érdemben tervezni és biztosítani kell az összhangot a munka mennyisége, az állomány nagysága és a rendelkezésre álló termőterület között.

Hozzátette, ha az állami hivatalok nem engednek teret az innováció gyakorlati alkalmazásának mondva csinált okokra hivatkozva, akkor előbb vagy utóbb a teljes ágazat el fog lehetetlenülni.

Jean-Michel Choquet szerint nem létezik egyetlen breton baromfitartási modell, de több van egymással párhuzamosan annak megfelelően, hogy milyen piaci igények kielégítése a cél – pl. hétköznapi vagy ünnepi alkalomra keresi a vevő az árut? Megjegyezte, hogy a közéletkezdésben már egyre komolyabb piaci részesedést mondhat magának az import baromfi, a minőségi termékek (pl. földrajzi eredetvédett, minőségi árujelzővel ellátott) piacán még tartja magát a francia termelés. A konkurensok – elsősorban a németek – jelentős „doppingot” mondhatnak maguknak a sokkal kedvezőbb fiskális környezet és a modernizációra adott támogatások miatt, ami a piaci versenyben komoly előnyt jelent számukra. A kormányzat részéről egyelőre csak tanulmányozzák az ágazat helyzetét – a feladatot Alain Berger tárcaközi biztos kapta -, a termelők szerint az odafigyeléssel nincs probléma, de egyelőre nincs érdemi intézkedés. Az egyik legnagyobb problémának azt tartja, hogy a francia állattartó épületek átlagos életkora 20-25 év, ami azt jelenti, hogy jelentősen elavultak, a termelők pedig nem tudják ezeket kizárólag saját erőből följújtani, ami azt eredményezi, hogy inkább fölhagynak a termeléssel.

Tierry Roquefeuil szerint a tejágazatban az a legfontosabb, hogy meghatározzák, mi az ágazat szempontjából elérendő cél 2020-ra, az állam pedig megadja azt a transzparenciát, tervezhetőséget, amivel ezt el is lehet érni, aminek érdekében lehet tervezni. Meggyőződése, hogy a termelők részéről adott a szándék a dinamikus fejlődéshez, különösen Nyugat-Franciaországban, elsősorban a földolgozóktól függ, hogy adnak-e olyan jelzést, biztatást a termelőknek, aminek hatására ez a szándék érdemi beruházásokban, munkahely-teremtésben manifesztálódik. Amíg nincs határozott válasz a földolgozó-ipar részéről, addig nem csak régiók közötti összehasonlításban, de akár egyes régiókon belül is nagyon eltérő válaszokat adhatnak a gazdák arra a kérdésre, hogy akarnak-e bővíteni, mivel sokan úgy vélik, a termelés bővítése több munkát és – különösen akkor, ha alkalmazottat is föl kell vennie – kevesebb jövedelmet jelent. *Megjegyzendő, hogy egy-egy tejtermelő gazdaságban az átlagos tehénelétszám 50 állat körül van.*

Szerinte alapvető változás ment végbe a földolgozó-iparban az elmúlt évtizedekben azáltal, hogy a vállalatok vezetése teljesen eltávolodott a gazdatársadalomtól és gyakorlatilag egyé vált a kereskedelmi és pénzügyi körökkel, hasonló célokat követve. Attól tart, hogy a jelenlegi tendenciák mellett egyre nagyobb a kockázata a vidék „kiürülésének”, mivel a fiatalok számára a gazdálkodás egyre kevésbé lesz vonzó. A gabonatermelésnek az állattenyésztés rovására történő növekedése azért veszélyes, mert a gabonaexporttal szemben az állati termékek kivitele földolgozott formában történik, ez pedig jelentős helyben keletkező és maradó hozzáadott-értéket és nagy számú munkahelyet jelent a francia gazdaság és társadalom számára.

A konvergencia kapcsán aláhúzta: saját számításaik szerint – és cáfolva José Bové elképzeléseit – nem a gabonatermelőktől veszik el a támogatásokat és adják azokat az állattartóknak, hanem a tejtermelőktől és adják a húsmarha-tartóknak. Azaz az állattartáson belüli átcsoportosításról van szó, ez pedig elfogadhatatlan. Hozzátette, magában a húsmarha-tartásban is újra kell gondolni a stratégiát, és a fiatal állatok olaszországi hizlalási célú értékesítése helyett mindinkább a helyben történő hizlalásra kell visszatérni, amivel a helyi munkahely-teremtést is ösztönözni lehet.

Olivier Allain, mint agrárkamara elnök szerint Európának és a francia államnak igenis kötelessége érdemben beavatkozni a piaci folyamatokba annak érdekében, hogy a stratégiai fontosságú mezőgazdaság fönnyel maradjon. 2007-ig egy hektárnyi állattenyésztés háromszor annyi jövedelmet generált mint a növénytermelés, a gazdák között pedig nem voltak jelentősebb jövedelmi különbségek annak függvényében, hogy ki mit termelt, állatot tartott vagy növényt termelt. 2007-ben viszont bekövetkezett egy érdemi paradigma-váltás, ami alapvetően megváltoztatta a jövedelmi viszonyokat a növénytermelés javára, noha 1 ha GOF csak 5 munkaórát igényel, 1 ha állattartás már 50 munkaórát, 1 ha kertészet pedig 150-et. Ez nem maradhat így hosszú távon, mert ez az állattenyésztés ellehetetlenülését fogja belátható időn belül eredményezni. Bretagne már most 16 ezerrel kevesebb húshasznú tehenet számol mint korábban, egyre többen hagynak föl az állattartással és térnek át csak növénytermelésre, sok esetben bérmunkára alapozva. Szerinte a támogatásoknak sokkal inkább kiegyenlítő szerepet kellene adni, jó évben kevesebbet, rossz évben többet folyósítva a gazdáknak, más megközelítésben pedig a „delokalizálható” ágazatokra kellene fókuszálni, azaz elsősorban az állattenyésztésre. **Alexandre Gohin** személy szerint viszont nem ért egyet a kontraciklusos támogatásokkal, mivel az elfedi a piaci hatásokat és nem ösztönzi a termelőket a kereslet-kínálat törvényeihez való alkalmazkodásra. Ezzel együtt elismeri, hogy valamilyen szintű támogatás mindenképpen jogos és nem lehet pillanatnyilag egy teljesen támogatás nélküli mezőgazdaságot elképzelni.